

Фонтан (фонтон) трева – красива и опасна

Фонтан (*Pennisetum setaceum*; *syn. Cenchrus setaceus*) тревата е многогодишно тревисто растение от семейство Житни, което расте бързо и живее до 20 години. Произхожда от Африка и Арабския полуостров, където е много агресивно в сухите местообитания. Представлява сериозен проблем на Хаваите и в други щати на САЩ, в Австралия, ЮАР, Намибия, Нова Зеландия и др.

Името му произлиза от приликата на листата и съцветията със струите на фонтан. Листата му са тънки, извити, с дължина до 0,6 m. Цветовете образуват плътни, цилиндрични, „настръхнали“ съцветия с дължина 8-35 cm на дръжки, които достигат 1,2 m височина. Цъфти продължително, между март и септември. Съцветията имат светло розов до лилав цвят, което прави растението много красиво и популярно в градинарството.

Включен е в списъка на инвазивните чужди видове на Европейската и средиземноморска организация по растителна защита (EPPO), през 2012 и в Списъка на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза в Регламент 1143/2014 на ЕС, през 2017 г. За първи път е пренесено в Европа като декоративно растение, но по-късно подивява и плъзва самостоятелно най-вече в Испания, Франция, Италия, Малта, Португалия. Има висок риск да се разпространи и в Средиземноморието.

Размножава се чрез семена и вегетативно. Семената запазват жизнеността си в почвата 6 и повече години. Има висока способност за разселване тъй като семената се пренасят от вятъра, от животните, както и чрез превозни средства и машини. Нови находища могат да се появят на повече от 1 км от родителските растения. На Канарските острови например, семената на растението са били пренасени при строителство на летище с машини, идващи от Западна Сахара.

В нашата страна видът е съобщен за първи път през 2011 г. на базата на определяне на хербарен материал събран през 1987 г. Единственото съобщено находище в дивата природа у нас е по северното черноморско крайбрежие. Необходимо е потвърждаване на находището му в дивата природа на България.

Фонтан тревата предпочита открити слънчеви зони, като издържа и на слабо засенчване. Може да расте върху всички видове почви (глинести до пясъчливи), киселинни, до леко

алкални, но не понася засоляване. Не може да понася и температури по-ниски от -8°C. Видът е разпространен на различна надморска височина. Ограничен е до сухи райони със средно годишно количество валежи под 127 cm. Във влажни местообитания не се развива добре и бива изместван от други треви.

Често расте в райони с нарушена растителност, край пътища и железопътни насипи, край мини и каменоломни. Образува обраствания в много различни местообитания. В естествените местообитания расте в сухи тревни и храстови съобщества, каньони и скалисти склонове, крайбрежни дюни. В Южна Африка се среща в крайбрежна растителност, гори и пасища.

Основният път за навлизане на *P. setaceum* е чрез търговия за декоративни цели. Използва се и за стабилизиране на почвата. Растенията и семената се предлагат в разсадници, както и чрез Интернет търговия.

Фонтан тревата е агресивно растение, което образува гъсти групи и може лесно да надделее над местните растения и да ги измести, както и да възпрепятства достъпа на пешеходци и превозни средства. Особено застрашени са уязвимите редки и ендемични видове в защитени зони. Много лесно се възпламенява и увеличава интензивността на пожарите в сухите и топли области. Приспособен е към пожарите и се разпространява още по-бързо след това като колонизира опожарените територии и не позволява възстановяването на местната растителност. Наблюдения и проучвания на Хаваите показват, че фонтанната трева променя циклите на пожарите и микрохабитатите. Инвазия на фонтан тревата може да доведе до превръщане на гора в тревно местообитание, поради зачестяване на пожарите и възпрепятстване развитието на местните видове. Честите пожари в райони завладени от фонтан тревата, застрашават и гнездящите на земята птици и други дребни животни.

Методи за контрол

Действията за ограничаване и контрол върху фонтан тревата в ЕС включват забрана за продажби, засаждане или отглеждане, както и бързо изкореняване на всички нови популации, за да се избегнат прекомерно високите разходи, свързани с управлението им по-късно. За декоративни цели трябва да се използва сорт "Rubrum" или "Supreum", които не дават семена.

Дълготрайната жизненост на семената на растението в почвата правят контрола изключително труден. Младите поничи се изваждат лесно на ръка, а по-големите растения могат да бъдат изкопани с помощта на кирка или лопата. Важно е да се съберат и да се унищожават съцветията, за да се предотврати разпръскването на семената като се има предвид, че растенията семеносят няколко пъти годишно. Механичното премахване трябва

да се повтаря няколко пъти през сезона. При скубане и рязане на растенията може да възникне дразнене на кожата от листата и цветоносните стъбла, така че трябва да се носят ръкавици. Наблюдението за поници на почистените места и тяхното отстраняване е добра практика, тъй като те са лесни за изтегляне, когато са млади.

Използва се и химичен контрол като се прилагат пестициди съдържащи глифозат, хексазинон и други активни съставки. Препоръчва се засаждането на местни видове след отстраняването на *P. setaceum*, за да се предотврати възвръщането му.